

Slovenski narod potrebuje srednjega stanu in trgovec in industrijalec sta jedro vsacega srednjega stanu. Če prideta trgovina in industrija v tuje roke, zgubljali se bodo zaslužki slovenskih rok v tujih blagajnah in naša slovenska domovina postane eksploacijsko polje tujih, nam sovražnih elementov, kateri se ne bodo zadovoljevali samo z zaslužkom, ampak si bodo svoje stališče hoteli olajšati s kruto germanizacijo.

Že sedaj je velika industrija in velika trgovina na Slovenskem večinoma v nemških in v italijanskih rokah. Slovenci imamo jako malo večjih trgovcev in obrtnikov, le jako malo trgovski popolnoma izobraženih mož, tako da niso samo podjetniki tujci, ampak da so tudi njihovi uradniki tujega rodu in nam sovražnega mišljenja.

Ti oziri, ta uvaževanja so napotila našega mecena, da je svojo velikodušno ustanovo namenil tistim Sloven-
cam, ki obiskujejo slovensko trgovinsko akademijo. S tem ni samo pokazal, kaj nam je storiti, da se ubranimo velike nevarnosti, katera nam preti od gospodarske preosnove, ki se pripravlja po vsem svetu, ampak je tudi dejanski omogočil, da začnemo delati tudi na tem polju.

Popolnoma svojega smotra ne dosežemo prej, dokler ne dobimo svoje lastne trgovinske šole in sicer v narodovem središču, v Ljubljani. Samo taka trgovinska šola bi dejala slovenskemu trgovskemu naraščanju priliko, pridobiti si vsestransko in temeljito občno in strokovno omiko, samo taka šola bi nam dala toliko močij, da bi mogli sčasoma izpodriniti tujce, kateri se zdaj mej nami šopirijo in v zahvalo za lepi zaslužek, ki jim ga dajemo, še našo narodnost zatirajo.

Ustanovitev trgovinske šole je jedna najnujnejših narodnih in gospodarskih potreb, a ustanovitvi te šole smo se prav vsled Gorupove ustanove znatno približali. Tisti mladeniči, katerim omogoči Gorupova ustanova, da izvrše študije na trgovski akademiji, bodo gotovo z veseljem prevzeli učiteljska mesta na trgovski šoli v Ljubljani, če ne vsi, pa vsaj jeden ali drugi, a čim bodo potrebne učiteljske moči na razpolaganje, se bo morala mestna občina ljubljanska nemudoma lotiti ustanovitve trgovske šole.

V tem tiči veliki pomen nove žrtve, katero je na domovinski altar položil plemenit mož, mož, katerega nam je kakor nalašč naklonila božja previdnost, mecen gospod Josip Gorup, čigar ime bo vedno z zlatimi črkami zapisano v zgodovini slovenskega naroda.

Graško nadsodišče in Slovenci.

Velika borba, katero smo bili Slovenci prisiljeni voditi proti graškemu nadsodišču, ki je slovenskim strankam in njihovim zastopnikom branilo, razpravljati pri vzklicnih razpravah v svojem jeziku, je končana in sicer za nas ugodno.

Niti trenotek nismo dvomili, da se stvar dožene v našem smislu. Slovenski juristi so jasno in neovržno do-

kazali, da nam po zakonih in predpisih gre ta pravica, a vzlic tem pravosodno ministerstvo ni hotelo kratkim potom odrediti, da mora graško nadsodišče o slovenskih pravih slovenski razpravljati, ampak je prepustilo najvišjemu sodišču, da razsodi v stvari.

Najvišje sodišče je v takozvani plenisimarni seji, katere so se poleg predsednika dr. plem. Stremayrja udeležili vsi senatni predsedniki in vsi dvorni svetniki sklenilo spoznati, da je graško nadsodišče kršilo zakone in naredbe, ko je prepovedalo slovensko razpravljanje in je razsodilo, da je graško nadsodišče dolžno o slovenskih pravnih zadevah razpravljati v slovenskem jeziku.

Dosegli smo torej svojo, v zakonih zajemalno pravico in ves krik in ropot naših nasprotnikov nam je ne odzame, dasi se ta krik in ropot razlega po celi državi.

Razsodba najvišjega sodišča je eminentno principijelna. Ni je smatrati za razsodbo v jednom posameznem slučaju, kakor so jo poskušali tolmačiti trabantje grofa Gleispacha, graškega višjesodnega predsednika, ampak smatrati jo je za normativno določbo, kateri se bo moralo tudi graško nadsodišče brezpogojno ukloniti, naj se že grofu Gleispachu in višjesodnim svetnikom všeč ali ne.

Vsled te razsodbe pa zadene pravosodno ministerstvo dolžnost, da poskrbi kar treba, da se bodo slovenske obravnave tudi res vršile pred graškim nadsodiščem. Sedaj je to skoro nemogoče. Pri graškem nadsodišču ogromna večina višjesodnih svetnikov ni zmožna slovenskega jezika ali k večjemu le nezadostno. Prav malo je višjesodnih svetnikov, kateri bi bili sposobni, razumeti slovensko obrnavo.

Ker se bode moralo odslej o slovenskih pravnih zadevah slovenski razpravljati, nastane neizogibna potreba, da se za take razprave ustanovi poseben senat, čigar člani bodo slovenskega jezika popolnoma zmožni ter sposobni razsojati na podlagi ustnih slovenskih razprav. Tak senat je bivši pravosodni minister grof Schönborn z naredbo z dne 3. februarja 1890 ustanovil za nemške pravde, dasi so vsi višjesodni svetniki pri graškem nadsodišču zmožni nemškega jezika, in takšen senat, ki je v Gradcu še vse bolj potreben, kakor v Pragi, zahtevamo sedaj tudi Slovenci, ker vidimo samo v njem jamstvo, da se bo o slovenskih pravih pravilno in zakonito razsojevalo, kajti jezikovno nesposobni uradniki tega tudi kraj najboljše volje ne morejo storiti.

Politični pregled.

— Državni zbor. V sredo so se zopet začele seje. Na vrsto so prišli predlogi, naj se obtoži bivše Badenijevo ministerstvo, ker je v burnih dnevih meseca novembra l. l. poklicalo policijo v poslansko zbornico in dalo nekatere poslance iz zbornice odstraniti. Nemška opozicija je za to razpravo delala velike priprave, misleč, da se zopet zgodi tako, kakor letos na spomlad, ko so nekateri člani raznih slovenskih strank bili odsotni in je bil sprejet obtožni predlog pri prvem branju, a je sprejetje izgubilo veljavnost, ker je vlada zaključila zasedanje drž. zbora.

Deželni zbor goriški in slovenski poslanci. — Z ozirom na razprave v raznih časopisih, naj bi slovenski poslanci goriški zopet šli v deželni zbor, so ti imeli posvetovanje in so sklenili, da še ni nobenega vzroka, da bi opustili abstinenco, katero so bili začeli ker jim italijanska večina v nekaterih, za Slovence jako važnih vprašanjih ni hotela ugoditi. Slovenski poslanci goriški bodo torej nadaljevali abstinenco.

Nagodba — Razprava o nagodbenih predlogih teče v pododsekih nepričakovano dobro. Najvažnejša predloga, ki stvarjata takorekoč bistvo cele nagodbe, sta v dotičnih pododsekih rešena in sta bila sprejeta z glasovi desničarskih poslancev. To sta predlogi o trgovinski in carinski pogodbi ter o banki in o valutni regulaciji. Nemški opozicijonalcji so zahtevali, naj se v trgovinsko in carinsko pogodbo sprejme določba, da stopi pogodba v veljavo le če se kvota za Ogersko zviša. Na ta način so hoteli preprečiti eventuelno izven parlamentarno uveljavljanje nagodbe, a desničarski poslanci so to z ozirom na splošni državni interes preprečili. Dasi bi bili sicer sami radi glasovali za predlog, so ga odklonili, ker bi mogel ustvariti novo in težko premagljivo odiro obnovitvi nagodbe in s tem ohraniti dualizma. Občno mnenje je, da vzlic nadaljevanju razprav v odseku bo morala vlada zahtevati, naj se dovoli nov nagodbeni provizorij.

Ogerska. — Opozicija nadaljuje z obstrukcijo in je doslej res preprečila, da se zbornica še ni mogla baviti z nagodbo. V to svrhu so nekaj časa predlagali tajne seje, pa so to opustili in skušajo z interpelacijami in z nujnimi predlogi preprečiti razpravo o nagodbi. Pristaši vlade so vsled tega začeli veliko agitacijo proti opoziciji, a upanja ni dosti, da bi ta hotela odnehati in se bo morala najbrž vlada ukloniti in se odločiti, da omogoči samostojno uredbo razmerja mej Ogersko in Cislitvansko.

Angleška. — Navzlic temu, da se je konflikt mej Francijo in mej Angleško zaradi Fašode poravnal, nadaljuje Angleška neutrudno z oboroževanjem. Mobilizovala je že velik del svojega brodogradništva in tudi ostalo vojsko mobilizuje. Nekateri sicer menijo, da s tem ne namerava drugega kakor popraviti prejšnje zamude, ker je angleška vojska neprimerno slaba. Toda velika večina evropskega časopisja je mnenja, da se Angleška pripravlja na to, da si prilasti protektorat nad Egiptom.

Vlada in Italijani. — Člani italijanskega kluba so se zadnjič v državnem zboru vladi hudo zamerili. Pri glasovanju o predlogu, naj se ministerstvo obtoži radi izdajanja cesarskih naredb na podlagi § 14., so nekateri člani italijanskega kluba pred glasovanjem zapustili zbornico, drugi pa so jo potegnili z nemškimi opozicijonalcji ter glasovali za obtožbo Thunovega ministerstva, dasi vlada Lahe na vse možne načine ščiti in podpira v njih prizadevanju proti slovanskemu narodu na Primorskem.

Kreta. — Turki so končno zapustili Kreto. V Carigradu so prav do zadnjega upali, da se jim posreči dobiti dovoljenje, imeti vsaj majhno garnizijo na Kreti, a evropske velesile niti toliko niso dovolile, ampak so zahtevale, da morajo turški vojaki in turški uradniki do 15. novembra zapustiti Kreto. To se je tudi zgodilo. Tekom prihodnjih dnij pride princ-guverner Jurij na Kreto in prevzame vlado.

Razoroževalni predlog ruskega carja. Poroča se, da ruski car ne misli predlagati, naj se odpravijo stalne vojske, nego da le želi, naj se prepreči novo nalaganje bremen. Najprej bodo carjevi pooblaščenecji skušali doseči, da se ustavijo ali omeje nove zahteve za vojno, dalje omejitev vporabe razstrelivnih snovij in končno bodo delali na to, da se ugodno reši vprašanje, kako preprečiti prenapeto napoved vojske ter omogočiti posredovanje nevtralnih velesil, ki bi največkrat dovedlo do tega, da se preporno vprašanje reši brez vojske.

Združene države severnoameriške. Minoli teden so se v Združenih državah vršile volitve v reprezentantno zbornico, kakor tam imenujejo poslansko zbornico. Volitve se vrše vsaki dve leti in izvolijo prebivalci vseh držav 357 zastopnikov. Zadnje splošne volitve so se vršile l. 1896., ko je bil tudi izvoljen predsednik Mac Kinley. Tudi pri letošnjih volitvah so zmagali republikanci, to je stranka velikih kapitalistov, dočim je njim nasprotna demokratčna stranka propadla, če tudi je pridobila nekaj mandatov več, kakor jih je imela.

O razširjenju pravne izvedenosti med rokodelci.

Vednostno polje je dandanes tako neizmerno veliko da si tudi najmarljivejši in najnadarjenejši človek ne more pridobiti znanja vsega, kar se more imenovati vednost. Nova razkritja in nove iznajdbe so splošne vednosti silno razširile in vsled tega se sedaj od vsacega posameznika veliko več zahteva, kakor kdaj poprej.

Ker je popolnoma nemogoče, da bi človek mogel vse vedeti, nastane vprašanje: Kaj mora človek vedeti?

V našem slučaju se glasi to vprašanje nekoliko drugače, namreč: Kaj mora vedeti vsak rokodelc, da se obvaruje škode, katera mu sicer preti pri vsakem koraku?

No, tudi rokodelcu je treba marsikaj tega vedeti in znati, kar ne spada neposredno in brezpogojno k njegovemu obrtu, a brčas mu ni ničesar tako neobhodno potrebno, kakor necega povprečnega znanja o pravnih zadevah.

A kako žalostno in kako revno je navadno to pravno znanje mej rokodelci. Lahko se reče, da se devetim desetinkam naših rokodelcev niti ne sanja ne, kaj določajo zakoni, tudi če se ti zakoni nanašajo na najvažnejša rokodelčeva opravila, da, na rokodelstvo samo. Koliko dobrih in poštenih rokodelcev se ima samo in jedino svoji nevednosti v pravnih stvareh zahvaliti, da so prišli ob vse in da je bila naposled beraška palica njihova jedina opora.

Kaj je temu vzrok in kako bi se dalo to predrugačiti, o tem naj povemo nekoliko besed v naslednjih vrsticah.

Predočimo si pred vsem na krato pot izomike, po kateri stopa malone vsak obrtnik, katere koli stroke. Rokodelski naraščaj se rekrutira samo iz onih slojev, katerih božja previdnost ni obdarila s posvetnim blagom. Stariši navadno živijo v skromnih, da že ne rečemo v revnih razmerah. Čim zvrši rokodelstvu namenjeni sin ljudsko šolo ali, bolje rečeno, čim doseže starost, ko mu ni treba obiskovati šole, ga izroče stariši kakemu rokodelskemu mojstru, da dečka izuči.

Deček postane vajenec. Ali pri izbiranju mojstra niso odločevali ozir na ugled in na sposobnost mojstra, ampak stariši so se najprej ozrli mej sorodniki in mej